

Nr 120

Av herr **Senander m. fl.**, i anledning av *Kungl. Maj:ts framställning om anslag till mödrahjälp.*

Socialstyrelsen betonar, att någon uppräknings av normerna för behovsprövningen om mödrahjälp med hänsyn till inträdda pris- och löneökningar inte skett sedan år 1953. Den familjeförsörjare, framhåller styrelsen vidare, som har den minimiinkomst vid vilken mödrahjälp inte bör utgå enligt ifrågovarande normer, kan med nuvarande levnadskostnader inte försörja sig själv och sin familj utan bidrag i någon form. Behovsprövningen för mödrahjälp är i vissa fall snävare än för socialhjälp. Styrelsen anser därför att en justering nu bör verkställas av normerna, så att det blir möjligt att inom ramen för denna hjälpform på ett effektivt sätt bistå barnaföderskor, som är i uppenbart behov av ekonomiskt stöd.

Styrelsen föreslår därför att anslaget uppräknas med 5 000 000 kr. eller från nuvarande 6 000 000 till 11 000 000 kr.

Departementschefen ställer sig avvisande till socialstyrelsens anslagsäskande och förordar oförändrat belopp eller 6 000 000 kr. Därvid hänvisas till att »starka skäl talar för att en omprövning av mödrahjälpfrågan får anstå tills detta kan ske i ett större sammanhang där man kan överblicka hjälpbehovet för de medborgargrupper, vilkas hjälpbehov inte i tillfredsställande omfattning tillgodoses av socialförsäkringarna». Vidare framhålls att dessa problem utreds av socialpolitiska kommittén.

Det är uppseendeväckande ting som här blottas. Socialstyrelsen säger ifrån så kategoriskt som en ämbetsstyrelse över huvud taget kan tillåta sig, att den från början så betydelsefulla mödrahjälpreformerna numera genom att normerna för behovsprövningen icke uppräknats sedan år 1952 blivit så urholkad att behovsprövningen i vissa fall är snävare än för socialhjälp. I sak detsamma framhöll socialstyrelsen i samband med femte huvudtitelns behandling år 1960 men avstod då från att föreslå en ökning av anslaget med hänsyn till den dåvarande statsfinansiella situationen. När socialstyrelsen i år betonar att en justering nu bör ske och begär en höjning av anslaget med 5 miljoner, så kan inte detta uppfattas annat än som en nödsignal i barnaföderskornas intresse.

Gentemot vad socialstyrelsen anfört i saken synes departementschefens motiv för sin ståndpunkt väga ganska lätt. Frågan om en justering av normer, som på grund av pris- och löneutvecklingen under nio år måste be-tecknas som orimliga, kan enligt vår mening inte besvaras med en hän-

visning till att frågan om mödrahjälpen av andra skäl ligger under utredning. Om bidragsnormerna har försämrats i sådan grad, att de till och med i vissa fall är snävare än de som gäller för socialvård, kan då ett fortsatt sådant tillstånd under några förhållanden tolereras? Om inte annat så borde väl en provisorisk uppräknig av normerna ske i avvaktan på utredningen.

Vi kan inte underlåta att i detta sammanhang påtala vissa allvarliga tendenser i den socialpolitiska utvecklingen. En av dem är obenägenheten att i takt med pris- och löneutvecklingen höja de inkomstgränser som gäller för erhållandet av vissa sociala förmåner, vilket leder till att deras realvärde minskar och antalet förmånsberättigade sjunker utan att deras ekonomiska ställning reellt förbättrats.

En annan är att under åberopande av statsfinansiella eller samhällsekonomiska skäl underlåta att upprätthålla sociala förmånens realvärde eller bromsa takten i förverkligandet av beslutade standardförbättringar.

En tredje tendens är att genom försämringar av statsbidragen till kommunerna och ökning av deras andel i kostnaderna för socialpolitiken övervältra kostnaderna för den sociala omvårdnaden på kommunerna.

Här några exempel utöver vad som anförts om mödrahjälpen. Beträffande ferieresor för barn gäller en inkomstgräns för förmånens erhållande på 5 700 kr. beskattningsbar inkomst. Socialstyrelsen har under flera år föreslagit en höjning av inkomstgränsen, men utan resultat. Styrelsen föreslår nu att anslaget under denna punkt uppföres med 1 775 000 kr.

Att inkomstgränsen, trots stigande priser och löner, inte höjts har givetvis medfört, att ett allt mindre antal barn och deras vårdare får del av förmånen. Av propositionen framgår att medan år 1958 65 966 barn och vårdare kom i åtnjutande av förmånen, så var siffran för 1959 endast 59 867. Minskningen utgjorde sålunda inte mindre än 6 099.

Departementschefen sänker anslaget med 200 000 kr. och åberopar den minskade »belastningen» på anslaget som motivering.

För ferieresor för husmödrar sänkes anslaget med 100 000 kronor. Motiveringen är exakt densamma som för nyssnämnda anslagsminskning: »Med hänsyn till belastningens storlek och då en fortsatt nedgång av resefrekvensen synes sannolik, bör anslaget kunna räknas ner med 100 000 kronor».

Tillvägagångssättet för att uppnå anslagsminskning är enkelt. Inkomstgränsen fastläses, vilket medför en minskning av frekvensen och följaktligen mindre medelförbrukning. Därefter föreslås sänkning av anslaget med åberopande av den minskade »belastningen». Sådana resultat blir det av den först omnämnda allvarliga tendensen inom vår socialpolitik.

De allmänna barnbidragen är ett typiskt exempel på hur en stor social reform förlorar i värde på grund av att överdrivna eller missriktade statsfinansiella eller samhällsekonomiska skäl får fälla utslaget. Det är ett all-

mänt känt faktum att barnbidragens realvärde på grund av de kraftiga prisstegringarna sänkts i betydande grad sedan de infördes. Försök från såväl den kommunistiska riksdagsgruppen som från andra håll att få återställt barnbidragens realvärde har icke tillmötesgått under åberopandet av ansträngda statsfinanser eller en samhällsekonomisk situation, som påståtts vara fylld med otaliga riskmoment. Däremot har aldrig dylika skäl lagt hinder i vägen för en våldsam militär expansion. Tvärtom har de under de senaste åren ansetts tillåta att utgifterna indexreglerats.

Ett annat exempel var när statsmakterna av samhällsekonomiska och statsfinansiella skäl på förslag av den ihjälkritiserade besparingsutredningens frångick sina utfästelser beträffande förra årets folkpensionshöjning.

Flera exempel på hur systematiskt strävandena pågår i syfte att övervält- ra ansvaret för en allt större del av kostnaderna för den sociala omvårdna- den på kommunerna kan anföras. Här skall dock endast anföras ett par så- dana ur femte huvudtiteln.

Beträffande statsbidragen till driften av barnstugor har socialstyrelsen påyrkat, att statsbidragsbeloppen fr. o. m. nästa budgetår höjes med 12 procent. Motiveringen är, att kommunernas löneutgifter för driften av barn- stugorna ökats genom de generella lönehöjningarna 1959 och 1960 samt att de ytterligare kommer att öka fr. o. m. 1 januari i år. Kostnadsökningen be- räknas till sammanlagt 600 000 kr. för helt år.

Departementschefen motsätter sig socialstyrelsens förslag och förklarar att någon automatisk anknytning av bidragen till de faktiska lönerna inte kan förordas. Därmed fullföljes strävandena att på kommunerna överflyt- ta ett allt större ekonomiskt ansvar för den sociala omvårdnaden.

Särskilt upprörande är inställningen i fråga om statsbidrag till anord- nande samt om- och tillbyggnad av ålderdomshem. Knappast något områ- de inom socialpolitiken är så eftersatt som åldringsvården. Efterfrågan på platser på ålderdomshemmen är synnerligen stor. Ökningen av åldringarna stiger mycket snabbt, och svårigheterna blir därför värre ju längre restriktiv- iteten i fråga om de statliga insatserna sträcker sig.

Socialstyrelsen har föreslagit en höjning av anslaget från nuvarande 7 000 000 kr. till 14 000 000 kr. Departementschefen har inte sträckt sig längre än till 10 000 000 kr. och anser att frågan »lämpligen bör övervägas framdeles i ett större sammanhang». Därmed kan man notera ett nytt ut- slag av restriktiviteten gentemot kommunerna beträffande ett verkligt trängande socialt behov.

Av vad som anförts torde det framgå, att socialbudgeten i mycket vä- sentliga avseenden företer tendenser som icke är förenliga med en god so- cialpolitik och som icke heller svarar mot landets goda resurser. Det före- faller som om avsikten är att lägga ganska kraftiga bromsar på reformpo- litiken.

Vi menar tvärtom att den sociala utbyggnaden måste fortsätta. Det sven-

ska folket har i det senaste politiska valet fällt en förkrossande dom över de sociala bakåtsträvarna inom det borgerliga blocket. Ur den synpunkten finns det följaktligen ingen anledning för regeringen att slå av på reformtakten. Läger man härtill att produktionsutvecklingen i vårt land är synnerligen god, så är det märkligt att femte huvudtiteln uppvisar tendenser som minst sagt måste betecknas som allvarliga.

Vi har i detta sammanhang inte för avsikt att ställa förslag till ändringar på varje punkt som vi kritiserat. Vi inskränker oss till att yrka bifall till socialstyrelsens förslag beträffande mödrahjälpen. I fråga om åldringsvården har vi för avsikt att inge särskild motion.

Vi får sålunda hemställa,

att riksdagen måtte besluta att i anledning av Kungl. Maj:ts proposition under femte huvudtiteln (15) 1. *Mödrahjälp* bifalla vad socialstyrelsen föreslagit och uppräknat anslaget under denna punkt till 11 000 000 kronor.

Stockholm i januari 1961

Knut Senander

Helmer Holmberg

Henning Nilsson